

Profielvak Economie en Ondernemen

Werken met financiële data

Serienummer:

Licentie:

Voor het activeren van de licentie kijk op pagina 5 van dit werkboek.

Te activeren tot:

COLOFON

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.
0522-235235
info@edu-actief.nl
www.edu-actief.nl

Auteur(s): Joyce Dost
Inhoudelijke redactie: Liesbeth van Schalkwijk
Foto's: Omslag: Erik Karst Fotografie

Titel: Werken met financiële data
ISBN: 978 90 3722 452 8

Eerste druk/eerste oplage
© Edu'Actief b.v. 2017

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

Inhoud

WERKEN MET EDU4ALL	5
Deel A Plannen in elkaar schuiven	7
Oriënteren	7
Taak 1 Kennismaken met ondernemerschap	7
Taak 2 De leerdoelen bij Deel A	9
Taak 3 Taken plannen	10
Aan de slag	11
Taak 4 Het ondernemingsplan van De Giftshop	12
Taak 5 De sterke en zwakke punten van De Giftshop.	19
Taak 6 Een plaatje van de organisatie	23
Taak 7 Is de overname betaalbaar?	28
Taak 8 Een advies voor de directie	33
Evaluëren & Reflecteren	35
Taak 9 Terugkijken en verder kijken	35
Taak 10 Voorbereiden op de toets	37
Deel B Werken als financieel administratief medewerker	38
Oriënteren	38
Taak 1 Kennismaken met bedrijfseconomische werkzaamheden	38
Taak 2 De leerdoelen bij Deel B	40
Taak 3 Taken plannen	41
Aan de slag	42
Taak 4 Renteberekeningen maken	42
Taak 5 De kostprijs berekenen	48
Taak 6 De consumentenprijs berekenen	56
Taak 7 Werken aan meer omzet	60
Taak 8 Cijfers presenteren	64
Evaluëren & reflecteren	67
Taak 9 Terugkijken en verder kijken	67
Taak 10 Voorbereiden op de toets	69
Deel C Financiële verslagen	70
Oriënteren	70
Taak 1 Kennismaken met verslaglegging	70
Taak 2 De leerdoelen bij Deel C	72
Taak 3 Taken plannen	72

Aan de slag	73
Taak 4 De jaarrekening maken	74
Taak 5 Een exploitatieoverzicht opstellen	77
Taak 6 Indexcijfers berekenen	80
Taak 7 Rendementscijfers berekenen	88
Taak 8 Een begroting maken	92
Taak 9 Presenteren aan het management	96
Evaluëren & reflecteren	100
Taak 10 Terugkijken en verder kijken	100
Taak 11 Voorbereiden op de toets	102
Deel D Een nieuw product	103
Oriënteren	103
Taak 1 Kennismaken met bedrijfseconomisch werk	103
Taak 2 De leerdoelen bij Deel D	104
Taak 3 Taken plannen	104
Aan de slag	105
Taak 4 Een nieuw product invoeren	105
Taak 5 De kostprijs berekenen	109
Taak 6 Investeren	114
Taak 7 De financiering van de investering	119
Taak 8 De verkoopprijs berekenen	125
Taak 9 Inkopen in het buitenland	132
Evaluëren & Reflecteren	137
Taak 10 Terugkijken en verder kijken	137
Taak 11 Voorbereiden op de toets	140

BRONNEN

In dit werkboek staan opdrachten. Om deze opdrachten te maken, heb je soms bronnen nodig, zoals tekstbronnen, films, websites en de Theek-iT.

Wanneer je een bron gaat gebruiken, staat er een pictogram in je werkboek:

Achter het pictogram staat in paarse, dikgedrukte tekst welke bron je nodig hebt. Bijvoorbeeld:

 Lees **Tekstbron 1.2 Persoonlijke verzorging**. Maak daarna opdracht 13 tot en met 16.

 Bekijk de **Film Werken in de thuiszorg bij ouderen**. Maak daarna opdracht 1.

Bij het eerste voorbeeld ga je een tekstbron lezen. Bij het tweede voorbeeld ga je een film bekijken.

Deze bronnen vind je op www.edu4all.nl.

Op bronnen.edu4all.nl/bronnen/handleiding wordt uitgelegd hoe je werkt met de bronnen op de website.

OVERLEG MET JE DOCENT

Soms is het nodig om te overleggen met je docent. Je ziet dan dit pictogram in je werkboek:

Achter het pictogram staat waarover je met je docent gaat overleggen. Bijvoorbeeld:

- **61.** In Taak 3 heb je een planning ingevuld. Bekijk deze.
- Kijk in kolom 5. Taak 12 tot en met 14 ga je nog maken. Zijn alle andere taken af? Zo nee, overleg met je docent welke taken je nog moet doen.

OPDRACHTEN VOOR KB EN GL

Doe jij de kaderberoepsgerichte of gemengde leerweg? Dan zitten er speciale opdrachten voor jou in het werkboek. Je herkent deze opdrachten aan de volgende pictogrammen:

 opdracht voor leerlingen van de kaderberoepsgerichte leerweg

 opdracht voor leerlingen van de gemengde leerweg.

We wensen je veel succes en plezier met het maken van de opdrachten!

Team Edu4all

Oriënteren

Taak 1 Kennismaken met ondernemerschap

BRON

Bekijk de **Film Jonge ondernemer**. Maak daarna opdracht 1.

1. De film laat een jonge ondernemer met zijn eigen bedrijf zien.

a. Hoe is hij zijn bedrijf begonnen?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

b. Doet deze ondernemer alles zelf? **Ja / Nee**. Leg je antwoord uit.

c. Wat is zijn belangrijkste tip?

d. Lijkt het jou leuk om een eigen zaak te hebben? **Ja / Nee**. Leg uit waarom.

2. Een ondernemer heeft een eigen bedrijf. Van een ondernemer wordt verwacht dat hij ondernemend is. Maar ook als je bij een bedrijf werkt is een ondernemende houding prettig. Een ondernemende houding betekent dat je goed ziet welke werkzaamheden moeten gebeuren en je hebt ideeën om je werk te verbeteren.

a. Ben jij ondernemend? Maak de test. Zet een X bij het antwoord dat het best bij jou past.

	Ja	Soms	Nee
1. Ik wil graag dingen verbeteren.			
2. Als ik iets wil, twijfel ik of het idee wel goed is.			
3. Ik heb graag dat iemand mij uitlegt wat ik moet doen.			
4. Als ik een idee heb, voer ik dat uit.			
5. Ik neem vaak als eerste initiatief.			
6. Als ik een probleem heb, wacht ik tot ik hulp krijg.			
7. Ik heb een paar vrienden of vriendinnen.			
8. Mijn droom is om een eigen bedrijf te hebben.			
9. Als ik iets wil, krijg ik dat voor elkaar.			
10. Op school is een voldoende voor mij goed genoeg.			

Deel A Plannen in elkaar schuiven

b. Bereken je score

Vraag	Aantal punten	Score
1	ja (3) soms (2) nee(1)	
2	ja (1) soms (2) nee(3)	
3	ja (1) soms (2) nee(3)	
4	ja (3) soms (2) nee(1)	
5	ja (3) soms (2) nee(1)	
6	ja (1) soms (2) nee(3)	
7	ja (1) soms (2) nee(3)	
8	ja (3) soms (2) nee(1)	
9	ja (3) soms (2) nee(1)	
10	ja (1) soms (2) nee(3)	
	Totaal	

BRON

Lees het **Artikel Ben jij ondernemer, ondernemend of allebei?** Maak daarna opdracht 3.

3. Er is dus verschil tussen 'ondernemer' en 'ondernemend'.

a. Wat is het verschil tussen iemand die ondernemend is en een ondernemer?

b. Vind jij jezelf ondernemend? **Ja / Nee**. Leg je antwoord uit.

c. Vind jij jezelf een ondernemer? **Ja / Nee**. Leg je antwoord uit.

d. Bekijk de uitslag van de test. Ben jij ondernemend? Ben jij geschikt voor het beroep van ondernemer? In opdracht 2 gaan de vragen 1 tot en met 6 over jouw ondernemendheid. Met vraag 7 tot en met 10 kijk je of je geschikt bent voor het beroep van ondernemer.

- Hoeveel punten heb je bij vraag 1 tot en met 6?

meer dan 16 punten:

Jij bent super ondernemend, je hebt veel ideeën en werk ze graag uit.

tussen 14 en 16 punten:

Jij onderneemt graag nieuwe dingen. Met een beetje hulp kom je er wel.

tussen 11 en 13 punten:

Jij voert liever taken uit. Als je weet wat er moet gebeuren.

minder dan 10 punten:

Je wacht veel af. Je mag best iets meer voor je eigen ideeën opkomen.

- Hoeveel punten heb je bij vraag 7 tot en met 10?

meer dan 10 punten:

Jij wordt vast ondernemer.

tussen 7 en 9 punten:

Als je een goed idee hebt, kun je best ondernemer worden. Maar voor een bedrijf werken vind je ook prima.

minder dan 7 punten:

Jij gaat vast liever voor een bedrijf werken.

- e. Vind je dat de uitslag van de test klopt met jouw idee over ondernemendheid? Leg je antwoord uit.

- f. Vind jij jezelf geschikt als ondernemer als je straks gaat werken? Leg je antwoord uit.

BRON

Lees het **Artikel Beroep ondernemer**. Maak daarna opdracht 4 en 5.

- 4.** Hoe word je ondernemer?

- a. Wat moet je doen om een onderneming te starten?

- b. Welke opleidingen of cursussen kun je volgen om meer over ondernemerschap te leren?

Op niveau 2: _____

Op niveau 3: _____

Op niveau 4: _____

- c. Is er een opleiding bij die jij zou willen doen? Leg uit waarom wel of niet.

- 5.** Heb je alle opdrachten van Taak 1 gemaakt? Kijk je antwoorden na als je dat met je docent hebt afgesproken.

Taak 2 De leerdoelen bij Deel A

Als je een eigen bedrijf wilt beginnen, moet je:

1. weten wat een ondernemingsplan is en waarvoor je het gebruikt
2. met behulp van een ondernemingsplan de rechtsvorm, bedrijfsdoelstellingen en opbouw van een onderneming beschrijven
3. de belangrijkste bedrijfsfuncties herkennen
4. je weet ook op welke afdelingen de bedrijfsfuncties thuis horen
5. je kunt een organigram maken.

Deel A Plannen in elkaar schuiven

6. Je hebt gelezen wat je moet kunnen als je als je een eigen bedrijf wilt beginnen.

a. Welk leerdoel lijkt jou het leukst om aan te werken? En waarom?

b. Welk leerdoel lijkt jou het minst leuk om aan te werken? En waarom?

7. Heb jij als eens plannen gemaakt voor een eigen bedrijf?

a. Zo ja, bij wat voor type bedrijf was dat?

b. Heb je al eens iets geleerd over een ondernemingsplan? **Ja / Nee.**

c. Bedenk drie dingen die je in een ondernemingsplan (het plan dat je schrijft als je een bedrijfje wil beginnen) zet.

1. _____

2. _____

3. _____

8. Heb je alle opdrachten van Taak 2 gemaakt? Kijk je antwoorden na als je dat met je docent hebt afgesproken.

Taak 3 Taken plannen

In deze taak ga je de taken van dit deel inplannen.

9. Bekijk Taak 4 tot en met 10. En bekijk het schema hierna.

a. Maak een planning voor de taken die je gaat doen. Zet de datum en het lesuur in kolom 4.

b. Zoek in de taken naar de opdrachten met .

Bij welke opdrachten is overleg met je docent of controle door je docent nodig?

c. Overleg met je docent:

- op welke momenten jij de antwoorden van de gemaakte opdrachten gaat nakijken
- op welke momenten je docent jouw werk zal beoordelen.

d. Heb je een taak af? Zet een ✓ in kolom 5. Zet een – als je een taak niet kon doen. Als je Taak 1, 2 en 3 gedaan hebt, kun je deze nu afvinken.

1. Taak	2. Onderwerp	3. Richttijd in minuten	4. Datum en lesuur	5. Af	6. Paraaf docent
1	Kennismaken met ondernemerschap	30			
2	De leerdoelen bij Deel A	10			
3	Taken plannen	10			
4	Het ondernemingsplan van De Giftshop	100			
5	De sterke en zwakke punten van De Giftshop.	70			
6	Een plaatje van de organisatie	100			
7	Is de overname betaalbaar?	80			
8	Een advies voor de directie	150			
9	Terugkijken en verder kijken	30			
10	Voorbereiden op de toets	20			

Aan de slag

Am4rA wil onderzoeken of ze De Giftshop, een winkel in cadeauartikelen en relatiegeschenken, kunnen overnemen. Jij volgt een opleiding in de financiële administratie. Op dit moment volg je de module ondernemerschap. Het hoofd administratie Rein Verhulst denkt dat het onderzoeken of De Giftshop overgenomen kan worden een mooie taak voor jou is. Deze week help je het hoofd van de administratie met het verzamelen en vergelijken van informatie.

De Giftshop is gevestigd in Meppel net buiten het centrum. Fien is de eigenaresse van de winkel. Thomas werkt vanaf het begin ook bij De Giftshop. Hij verzorgt de inkoop en dagelijkse administratie. Verder helpen Marloes en Sacha in de winkel. Mo verzorgt de financiële administratie. Het gaat al een tijdje niet zo goed met de winkel. Daarom wil Fien de winkel graag verkopen. Am4rA denkt erover na om de winkel over te nemen.

Deel A Plannen in elkaar schuiven

Jij gaat straks het ondernemingsplan van De Giftshop bekijken en de ontbrekende informatie opzoeken. Daarna ga je kijken wat de sterke en zwakke punten van De Giftshop zijn. Ook kijk je hoe het financiële plaatje van De Giftshop eruit zien. Ten slotte word je gevraagd om een advies te schrijven voor de directie. Gelukkig zorgt het hoofd administratie ervoor dat je niet alles zelf hoeft te bedenken. Hij geeft steeds kleine opdrachten om straks een goed advies te kunnen schrijven.

Taak 4 Het ondernemingsplan van De Giftshop

VOORBEREIDEN

Je gaat plannen vergelijken. Als je een bedrijf start maak je een ondernemingsplan. Dit plan werk je als het goed is ieder jaar bij. In deze taak ga je het ondernemingsplan van Am4rA vergelijken met het ondernemingsplan van De Giftshop.

BRON

Lees **Tekstbron 4.26 Ondernemingsplan**. Maak daarna opdracht 10 tot en met 12.

10. Wat is een ondernemingsplan?

- een overzicht van de financiële informatie van je bedrijf
- een overzicht met de plannen voor je bedrijf
- een overzicht van de resultaten die je hebt behaald

11. Waarvoor gebruik je een ondernemingsplan? **Let op!** Er zijn meerdere antwoorden mogelijk!

- voor het aanvragen van een lening bij de bank
- voor je familie en vrienden om te laten zien wat voor bedrijf je hebt
- voor jezelf om je plannen goed op een rijtje te zetten
- voor reclame voor je bedrijf

KB GL

12. Beantwoord de volgende vragen.

Welke onderdelen zet je in een ondernemingsplan? Geef bij elk onderdeel kort aan wat erin staat.

1. Onderdeel: _____

2. Onderdeel: _____

3. Onderdeel: _____

4. Onderdeel: _____

5. Onderdeel: _____

6. Onderdeel: _____

7. Onderdeel: _____

Lees **Tekstbron 4.27 Bedrijfsdoelstellingen**. Maak daarna opdracht 13 en 14.

13. Wat is de belangrijkste doelstelling van een onderneming?

- continuïteit
- duurzaamheid
- werkgelegenheid
- winst maken

14. Welke drie dingen moeten er minimaal in een doelstelling staan?

1. _____
2. _____
3. _____

Lees **Tekstbron 4.28 Rechtsvormen**. Maak daarna opdracht 15 tot en met 17.

15. Zet de ondernemingsvormen op de juiste plaats in de tabel.

Kies uit: eenmanszaak - bv - coöperatieve vereniging - maatschap - nv - vof

'Natuurlijke persoon' hoofdelijk aansprakelijk	Rechtspersoon

Deel A Plannen in elkaar schuiven

16. Lees en bekijk de strip. Beantwoord de vragen.

Jessica en Anita beginnen een eigen bedrijf. Ze richten samen het bedrijf Wegwijs op. Dat is een bedrijf dat gespecialiseerd is in het maken van navigatie-apps.

Omdat ze allebei eigenaar zijn is het geen eenmanszaak. Ze kiezen voor een andere ondernemingsvorm: vennootschap onder firma (vof).

Jessica en Anita zijn beiden vennoot. Dat betekent dat ze allebei eigenaar zijn. Ze moeten wel goede afspraken maken over wie wat doet in het bedrijf.

Banken lenen niet zomaar geld uit. Je moet een goed ondernemingsplan hebben. En de bank moet het idee hebben dat je de lening kan terugbetalen. Het is makkelijk om geld te lenen als er in het bedrijf meerdere eigenaren zijn. Als er met een van beide eigenaren iets gebeurt of als iemand uit het bedrijf stapt, dan kan het bedrijf wel door blijven gaan.

Zo te zien gaan de zaken goed, maar zal het wel zo goed blijven gaan?

Ik moet toch een beetje goede indruk op de klant maken.

Nou, ik kan wel een nieuwe computer gebruiken.

U moet het bedrag dat u bij ons geleend hebt nu echt terugbetalen.

Al het geleende geld moet wel worden terugbetaald aan de bank. Als het bedrijf te veel schulden heeft kan het failliet gaan.

Helaas, het bedrijf is failliet. Jessica en Anita zijn met hun privévermogen aansprakelijk voor alle schulden van het bedrijf.

a. Over welke rechtsvorm gaat deze strip? _____

b. Noem een nadeel van deze rechtsvorm.

c. Noem een voordeel van deze rechtsvorm.

17. Welke rechtsvorm hebben bedrijven die aandelen verhandelen op de beurs?

UITVOEREN

18. Bekijk de inhoudsopgaves van de plannen van De Giftshop en Am4ra. De plannen van De Giftshop en Am4ra verschillen van elkaar.

<p>Inhoudsopgave</p> <ul style="list-style-type: none"> • Groei en beweging, een 5 jarenplan • Samenvatting • Resultaten van de BV • Resultaten van de bedrijfsonderdelen • Doelstellingen lange termijn • Beeld van de markt • Plan van aanpak • Begroting 	<p>Inhoudsopgave</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Persoonlijke gegevens Fien ➤ Bedrijfsgegevens de Giftshop ➤ Doelstellingen ➤ Rechtsvorm ➤ Financiering
--	--

a. Noem een verschil tussen het plan van De Giftshop en Am4ra.
